

Nd.

333. Frumvarp til laga

[199. mál]

um sjúkrahús í sameign ríkis og bæjar á Akureyri.

Fm.: Ingvar Gíslason, Stefán Valgeirsson, Gísli Guðmundsson.

1. gr.

Starfrækja skal á Akureyri sem fullkomnast deildaskipt sjúkrahús, er sé að 80 hundraðshlutum eign ríkisins, en að 20 hundraðshlutum eign Akureyrarbæjar. Hlutfall rekstrarkostnaðar skal vera hið sama.

2. gr.

Í samræmi við ákvæði 1. gr. skal reisa viðbyggingu við Fjórðungssjúkrahúsið á Akureyri á tímabilinu 1972—1977 og meðal annars gerðar nauðsynlegar ráðstafanir af hálfu ráðherra til undirbúnings og fjáröflunar í því skyni.

3. gr.

Stefnt skal að því, að hagnýt kennsla og starfsþjálfun geti átt sér stað í sambandi við sjúkrahúsið á Akureyri með sérstöku tilliti til sérmenntunar héraðslækna og aðstoðarfólks þeirra. Kostnaður, sem leiðir af efni þessarar greinar, greiðist úr ríkissjóði.

4. gr.

Stjórn sjúkrahússins skal skipuð 5 mönnum. Skulu 2 kjörnir af bæjarstjórn Akureyrar, 2 af sameinuðu Alþingi, en ráðherra skipar fimmta mann, sem jafnframt er formaður. Starfssvið sjúkrahússtjórnar skal markað með erindisbréfi ráðherra að fengnu samþykki bæjarstjórnar Akureyrar.

Eignaraðilar skulu gera með sér sameignarsamning, þar sem nánar er kveðið á um einstök atriði varðandi samstarf þeirra um byggingu og rekstur sjúkrahúss samkvæmt lögum þessum.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Markmið frumvarps þessa, ef að lögum verður, er að sameina ríki og Akureyrarbæ um að koma upp sem fullkornustu sjúkrahúsi á Akureyri fyrir árslok 1977. Er gert ráð fyrir samaðild ríkis og bæjar að byggingu og rekstri sjúkrahússins þannig, að ríkið eigi 80% hlut, en Akureyrarbær 20%.

Svo sem mörgum er kunnugt, er starfandi á Akureyri spítali, er nefnist „Fjórðungssjúkrahús“. Nafnið segir þó ekki að öllu rétt til um veru þessa sjúkrahúss, því að ábyrgð af stofnun þess og rekstri er öll á herðum Akureyrarbæjar, og er stofnunin að því leyti til í reynd bæjarsjúkrahús á Akureyri. Hins vegar hefur starfssvið sjúkrahússins náð langt út fyrir mörk Akureyrarkaupstaðar, sem á því sést, að legudagar sjúklinga frá Akureyri eru að meðaltali á ári aðeins 55% af legudagafjölda, en legudagar sjúklinga, sem heima eiga utan Akureyrar, þ. e. hvaðanæva af Norður- og Austurlandi, eru 45% af legudagafjöldanum. Sum ár hefur þetta hlutfall verið 50:50.

Í reynd er því hér um að ræða bæjarsjúkrahús, sem tekið hefur að sér þjónustu við landið í heild, þjónustu, sem ríkinu ber að hafa forgöngu um. Slíkt fyrirkomulag er í senn óeðlilegt og óréttlátt og getur ekki staðið til frambúðar.

Augljós er nauðsyn þess að gerbreyta sjúkrahúsaðstöðu á Akureyri. Fjórðungssjúkrahúsið svonefnda, sem tók til starfa árið 1953, var á sínum tíma stórstígt framför í sjúkrahúsmálum, en hefur úrelzt fljótt vegna örra breytinga á sviði læknisvísinda og á gerð sjúkrahúsa yfirleitt. Er því ekki að leyna, að sjúkrahúsið á Akureyri er að ýmsu vanbúið, eins og nú er komið. Nauðsyn krefst þess, að úr þessum vanbúnaði verði bætt á næstu árum. Það er sannkölluð óheillapróun, ef Akureyri dregst aftur úr í sjúkrahúsmálum meira en orðið er. Miklar framfarir hafa orðið í sjúkrahúsmálum höfuðborgarinnar að undanfögnu, og skal það sízt eftir talið. Einnig hafa verið gerð veruleg átök í sjúkrahúsmálum annarra staða, svo sem nauðsyn ber til. En á þessum tíma hefur bilið milli Reykjavíkur og Akureyrar breikkað mjög í þessum efnum, en þrengzt á hinn veginn milli Akureyrar og ýmissa annarra staða. Þetta er óeðlilegt og hættulegt. Akureyri á að hafa forustu í sjúkrahúsmálum utan höfuðborgarinnar. Þar er hagkvæmt og skylt að reka fullkomið sjúkrahús, sem þjónað gæti stóru landssvæði. Ríkinu er skylt að stuðla að slíkri þróun, og telja flm. þessa frv. því rétt að leggja til, að ríkið hafi meginforgöngu um byggingu framtíðarsjúkrahúss á Akureyri og eigi í því og rekstri þess 80% aðild á móti 20% aðild Akureyrarbæjar. Er vilji fyrir því meðal ráðamanna bæjarins að leggja sitt af mörkum til uppbyggingar sjúkrahúsaðstöðu á Akureyri, og er rétt, að sá vilji fái að njóta sín í eðlilegu samstarfi við ríkissjóð. Ljóst er, að bæjarfélaginu er ofviða að koma upp þess háttar sjúkrahúsi, sem hörf er fyrir á Akureyri vegna almannahagsmuna norðan- og austanlands, enda fráleitt, að bæjarfélagið ráðist eitt í slíkar framkvæmdir. Hins vegar er ekki hörf bæjarsjúkrahúss á Akureyri, ef markmiði þessa frumvarps yrði náð. Flm. vilja því sameina bæ og ríki um stofnun og rekstur myndarlegs sjúkrahúss á Akureyri, er starfaði að öllu sem sameignarfyrirtæki með sérstakri stjórn, svo sem gert er ráð fyrir í frv.

Sérmenntun héraðslækna.

Eitt nýmæli er í frv. þessu, sem ástæða er til að geta sérstaklega. Í 3. gr. þess er ákvæði um það, að stefnt skuli að því, að hagnýt kennsla geti átt sér stað í sambandi við sjúkrahúsið á Akureyri með sérstöku tilliti til sérmenntunar héraðslækna og aðstoðarfólks þeirra. Svo sem kunnugt er, eru góðir spítalar öðrum þræði kennslustofnanir. Góður spítali á Akureyri getur orðið kennslustofnun ekki síður en hver annar. Æskilegt kynni þó að vera að marka honum ákveðið svið að þessu leyti. Þess skal getið, að kunnugir menn hafa látið svo um mælt við flm. þessa frv., að kennsluhættir í læknisfræði og þjálfun læknisefna hér á landi sé þess eðlis, að sizt muni af leiða hvatningu til héraðslæknisstarfa. Sé þetta rétt, er hér um svo alvarlegan ágalla á kennslufyrirkomulagi að ræða, að ekki er hægt að horfa fram hjá honum. Hver hugsandi maður hlýtur að gera sér grein fyrir því, að sérfræðikennslu til ákveðinna starfa er fyrst og fremst haldið uppi í landinu til þess að tryggja landsmönnum — þjóðinni í viðtækum skilningi — tiltekna nauðsynjaþjónustu. Háskóli er að sjálfsögðu hvort tveggja í senn visindastofnun og hagnýt kennslustofnun. Háskóla Íslands er því ætlað að þjálfar menn til tiltekinna nauðsynjaverka, sem inna þarf af hendi í almannabágu á Íslandi. Læknadeild Háskóla Íslands er beint framhald af Læknaskólanum gamla, og engum getur blandast hugur um, að markmið þess skóla var nær einvörðungu að sjá Íslendingum fyrir því, að í landi þeirra væru tiltækir menn, sem vildu gegna læknisstörfum meðal fólksins í landinu. Þessi megingiltgangur með innlendri læknakennslu hefur ekki breytt. Það er því nokkuð hörð ásökun, ef rétt reynist, að starfsþjálfun læknisefna gangi samkvæmt eðli sinu gegn þessu markmiði! Flm. þessa frv. hafa ekki skilyrði til þess að meta til fulls réttmæti þessarar ásökunar í garð starfsþjálfunar lækna nú um sinn. Hitt telja þeir eðlilegt, að einskis sé látið ófreistað til þess að tryggja það, að læknakennsla fari þannig fram, að kandidatar frá ríkisreknum læknaskóla séu fræðilega og siðferðilega sæmilega undir það búinir að sinna þeim störfum í starfsgrein sinni, sem þjóðinni er mest nauðsyn á hverju sinni. Nú er það staðreynd, að mikill læknaskortur er hér á landi og víða neyðarástand í heilbrigðismálum. Ástæðan er ekki einvörðungu sú, að fáir hljóti læknismenntun hér á landi, heldur allt eins af því, að læknislærðir menn staðfestast illa hérlendis og ílendast annars staðar. Sérstaklega ber á skorti almennra heimilislækna í þéttbýli og á héraðslæknisleysi úti um byggðir landsins.

Auka þarf veg héraðslæknisstarfanna og hinna almennu læknisstarfa með sérstakri þjálfun stúdenta til slíkra starfa, framar því, sem verið hefur. Varla þyrfti það að kosta ófyrstíganlega erfiðleika eða umbrot á sviði lækniskennslu í landinu. Nú eiga sér stað miklar umræður um endurbætur og nýskipan háskólanáms hér á landi sem annars staðar. Að líkindum verður lækniskennslan ekki útundan í þeim umræðum, og vonandi hafa sérfræðingar þolinmæði til þess að hlusta á raddir manna, sem af einlægni vilja vinna að því, að menntun lækna sem önnur menntun komi að sem mestum notum fyrir land og lýð.

Við flm. teljum það framkvæmanlegt, að öðru jöfnu, að efla Akureyrarspítala sem kennslustofnun. Við leggjum til, að í þeirri kennslustofnun verði lögð aðaláherzla á sérmenntun og starfsþjálfun héraðslækna. Yrði þá vart hjá því komizt að stofna í þessu skyni sérstakan kennslustól, lektors- eða prófessorsstöðu, sem að sjálfsögðu yrði á vegum Háskóla Íslands. Mikil nauðsyn er á því að þjálfar aðstoðarfólk héraðslækna, karla og konur, sem ætlað væri að vinna með héraðslæknum og undir þeirra stjórn að ýmsum heilsugæzlu- og skrifstofustörfum. Má vel hugsa sér, að víða um sveitir væru sérstakir umboðs- og aðstoðarmenn lækna, sem fólk gæti leitað til með ýmis minni háttar erindi, að ekki sé minnzt á menn, sem þjálfaðir eru í fyrstu hjálpi, ef slys ber að höndum. Þar eð þörf er á slíkum hjúkrunarliðum víða um land, er æskilegt, að komið verði upp námskeiðum, er þjálfar menn til slíkra starfa. Er það tillaga okkar flm., að sjúkrahúsinu á Akureyri verði í framtíðinni falið að annast þess háttar kennslu.